

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ
Кафедра мовознавства

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення кафедри
мовознавства
26 серпня 2025 року,
протокол № 1.

Завідувачка кафедри, докторка педагогічних наук,
професорка

_____ Ольга НАГОРНА

26 серпня 2025 року

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
галузі знань 03 Гуманітарні науки

РОЗРОБНИК

Доцентка кафедри мовознавства, кандидатка
педагогічних, доцентка

_____ Ольга РЕМБАЧ

26 серпня 2025 року

ПОГОДЖЕНО

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

26 серпня 2025 року

м. Хмельницький
2025

Освітньо-професійна програма «Бакалавр філології. Германські мови та літератури
(переклад включно, перша - англійська)
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та література
(переклад включно), перша – англійська
Галузь знань 03 Гуманітарні науки
(<https://www.univer.km.ua/pro-universitytet/fakultety/fakultet-upravlinnya-ta-ekonomiky>)

Назва навчальної дисципліни	СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ
Викладач	Лекційні, семінарські/практичні заняття, консультації, залік: Рембач Ольга Олександрівна, доцентка кафедри мовознавства, кандидатка педагогічних наук, доцентка (http://www.univer.km.ua/kafmov)
Контактна інформація та науковий профіль викладачки	Рембач Ольга Олександрівна: Електронна адреса: http://www.univer.km.ua/kafmov ; olga.ukr@ukr.net Профіль у наукових базах даних: Google Scholar https://scholar.google.com/citations?user=R4SpXkMAAAAJ ORCID https://orcid.org/0000-0003-0595-1502 Web of Science https://www.webofscience.com/wos/author/record/14048136 Scopus https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57209246956
Інформаційні ресурси	Код для приєднання в Google клас «СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ» https://classroom.google.com/c/NzkyODYyNTcyNDUz?cjc=ikq6euzm Електронна бібліотека: http://elibrary.univer.km.ua/index.php
Консультації	Офлайн консультації: навчальний корпус № 2, пров. Володимирський, 12 Кафедра мовознавства Вівторок - 15.00-16.20; п'ятниця – 15.00-16.20 Онлайн консультації: за попередньою домовленістю електронною поштою та Google meet у робочі дні з 8.30 до 17.00. https://meet.google.com/gvo-grbk-hie Консультації до заліку: напередодні заліку згідно з затвердженим розкладом. https://meet.google.com/gvo-grbk-hie
Опис навчальної дисципліни	
Цілі та особливості навчальної дисципліни	Дисципліна «Соціолінгвістичні проблеми в аспекті перекладу» спрямована на формування у студентів ґрунтовних теоретичних знань із ключових напрямів соціолінгвістики, релевантних для перекладацької діяльності. Курс орієнтований на аналіз різноманітних типів і жанрів текстів, визначення їхньої жанрової та функціонально-стильової приналежності, а також на встановлення відмінностей між ними з метою забезпечення адекватного перекладу. У межах дисципліни студенти навчаються визначати доцільність використання певного мовного реєстру, стилю та виду мовлення відповідно до конкретної комунікативної ситуації. Особлива увага приділяється вивченню взаємодії мови й суспільства, мови й культури, а також опануванню методик компонентного та когнітивного аналізу значень соціально й культурно маркованих мовних одиниць задля досягнення перекладацької еквівалентності та прагматичної адекватності.

	<p>Предметом вивчення дисципліни є соціолінгвістично зумовлені особливості мовлення та тексту, зокрема соціальні, регіональні, культурні й прагматичні чинники, що впливають на процес перекладу та вибір перекладацьких стратегій. Велика увага в курсі приділяється розвитку soft skills, зокрема критичного мислення, міжкультурної комунікативної компетентності, вміння працювати з різними типами текстів, аргументовано обґрунтовувати перекладацькі рішення та ефективно працювати в команді.</p> <p>Загалом дисципліна є важливою складовою професійної підготовки майбутніх фахівців до перекладацької діяльності та сприяє формуванню їхньої соціолінгвістичної й міжкультурної компетентностей.</p>
<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>Загальні компетентності: ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>Фахові компетентності: ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію. ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації). ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПР 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мов і літератур, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності. ПР 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов, що вивчаються, описувати соціолінгвальну ситуацію. ПР 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють. ПР 14. Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя. ПР 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів. ПР 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.</p>
<p>Місце дисципліни в логічній схемі</p>	<p>Тип дисципліни - вибіркова. Курс навчання – третій, семестр – шостий. <i>Дисципліна вивчається після таких навчальних дисциплін:</i> ЗПО 1. Основи теорії мовної комунікації ЗПО 5. Основи наукових досліджень ППО 3. Практична граматики основної іноземної мови ППО 4. Література країн, мова яких вивчається (перша мова) ЗПВ 1.4. Вступ до мовознавства ППО 6. Лінгвокраїнознавство англійської мови ППО 13. Теорія та практика перекладу</p>

	ППО 8. Історія основної іноземної мови ППО 12. Семантико-стилістичні проблеми перекладу галузевих текстів (цикл управлінсько-економічних спеціальностей) ППО 1. Практичний курс основної іноземної мови <i>Знання цієї навчальної дисципліни слугуватимуть базою для подальшого вивчення дисциплін:</i> ППО 1. Практичний курс основної іноземної мови ППО 5. Семантико-стилістичні проблеми перекладу галузевих текстів (цикл юридичних спеціальностей) ППО 11. Стилістика основної іноземної мови ППО 10. Лексикологія ПП 2.4. Практика з фаху			
Обсяг навчальної дисципліни	4,0 кредитів ЄКТС / 120 годин, у тому числі лекцій – 12 годин, практичні, семінарські заняття – 24 годин, самостійної роботи – 84 годин.			
Форма навчання	Денна			
Тижневе навантаження	2,5 години аудиторних занять згідно з розкладом; 6 годин самостійної роботи.			
Мова викладання	Англійська/українська			
Формат навчальної дисципліни	Лекції, семінарські/практичні заняття, виконання самостійної роботи, консультації, залік. Для осіб із особливими освітніми потребами, у разі необхідності, розробляється індивідуальний формат вивчення навчальної дисципліни.			
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер.			
Зміст навчальної дисципліни	Години (лекц. / семінар./прак. / СРС)	Тема	Завдання	Максимальна кількість балів
	2/2/6	Тема 1. Соціолінгвістика як міждисциплінарна наука. Предмет і об'єкт соціолінгвістики. Методи дослідження соціолінгвістичних проблем. Основні поняття соціолінгвістики.	Презентації, тести, аналітичні завдання, творчі індивідуальні та групові завдання, дискусійні питання.	Семінарські заняття – 5; СРС - 2
	2/2/6	Тема 2. Поняття норми та варіативності. Білінгвізм та його типи, диглосія та її типи. Полілінгвізм.	Тести, міні-лекції, порівняльні завдання, дискусійні питання.	Семінарські заняття – 5; СРС - 2
	2/2/8	Тема 3. Вплив мовної ситуації на вибір мови перекладу. Мовні контакти та їх наслідки. Перемикання коду. Лінгвістична конвергенція. Інтерференція.	Проблемно-пошукові завдання, практичні вправи, творчі індивідуальні та групові завдання, дискусійні	Семінарські заняття – 5; СРС - 2

			питання.	
2/2/8	Тема 4. Мовна політика держави і регуляторні законодавчі засоби.	Презентації, творчі індивідуальні та групові завдання, дискусійні питання,	Семінарські заняття – 5; СРС - 2	
2/2/8	Тема 5. Соціальна диференціація мови.	Міні-лекції, презентації, практичні вправи, проблемно-пошукові завдання.	Семінарські заняття – 5; СРС - 2	
2/4/12	Тема 6. Стратегії відтворення у перекладі індивідуальних відхилень від норми	Тести, міні-презентації, практичні завдання, робота з автентичними текстами, творчі індивідуальні та групові завдання.	Семінарські заняття – 5; СРС - 2	
_/4/12	Тема 7. Стратегії перекладу колективних відхилень від норми.	Міні-лекції, міні-проекти, презентації, практичні вправи, робота з автентичними текстами,	Семінарські заняття – 5; СРС – 3	
_/4/12	Тема 8. Відтворення діалектного мовлення/ просторіччя / сленгу у перекладі.	Презентації, тести, проблемно-пошукові завдання, робота з автентичними текстами, групові завдання.	Семінарські заняття – 5; СРС – 3	
_/2/12	Тема 9. Історична диференціація мови. Особливості відтворення історизмів, архаїзмів та неологізмів.	Практичні вправи, проблемно-пошукові завдання, індивідуальні та групові завдання.	Семінарські заняття – 5; СРС – 2	
Рекомендовані джерела для вивчення навчальної дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ажнюк Б. Соціолінгвістична термінологія: труднощі перекладу / Мовні і концептуальні картини світу. К., 2010. Вип. 29. С. 71–76. 2. Антошкіна Л., Красовська Г., Сигеда П., Сухомлинов О. Соціолінгвістика: навчальний посібник. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток Лтд», 2007. 360 с. 3. Боголюбов С.А. Соціолінгвістика. URL: https://stud.com.ua/76134/sotsiologiya/sotsiolingvistika 4. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2010. 243 с. 5. Мацюк Г. До витоків соціолінгвістики. Соціологічний напрям у мовознавстві. Львів, 2008. 452 с. 6. Муратова Д.С. Соціокультурна інформація та її врахування у перекладі і підготовці перекладачів // Вісник КНУ. Іноземна філологія. 2004. С. 103–105. 7. Ніколенко А. Г. Соціальні аспекти мовлення: навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2005. 256 с. 			

	<ol style="list-style-type: none"> 8. Олексюк О.М. Навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни «Соціолінгвістика». Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, 2017. 260 с. 9. Ставицька Л. Аргю, жаргон, сленг: соціальна диференціація української мови. К., 2005. 464 с. 10. Dutton A.A. Translation as Sociolinguistic Activity. 2017. URL: https://www.researchgate.net/publication/318960167_Translation_as_sociolinguistic_activity 11. Hornberger N.H., McKay S.L. Sociolinguistics and Language Education. Short Run Press Ltd., 2010. 571 p. 12. Hovy D., Johannsen A. Exploring Language Variation Across Europe: A Web-based Tool for Computational Sociolinguistics. URL: https://www.aclweb.org/anthology/L16-1477.pdf 13. Motsna L. S. Sociolinguistic Problems of Language Variation in the Aspect of Translation. Khmelnytsky: KhNU, 2014. 49 p. 14. Nida E. A. Sociolinguistics as a Crucial Factor in Translation and Interpreting. URL: https://pdfs.semanticscholar.org/9789/8d6d0306f194d5ceba54a37109e148bd09f5
<p>Рекомендовані Інтернет джерела для самостійної роботи</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. SIL International – Sociolinguistics Базові поняття соціолінгвістики, варіативність мови, мовна спільнота, реєстр. https://www.sil.org/sociolinguistics 2. Sociolinguistics, Translation, and Interpreting (UCL Discovery) Комплексний огляд взаємозв'язку соціолінгвістики й перекладознавства (open access). https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10051997/ 3. Nida, E. A. Sociolinguistics as a Crucial Factor in Translation and Interpreting Класичний підхід до ролі соціокультурних чинників у перекладі. https://pdfs.semanticscholar.org/9789/8d6d0306f194d5ceba54a37109e148bd09f5 4. Dutton, A. A. Translation as Sociolinguistic Activity Переклад як форма соціальної взаємодії та мовної варіативності. 5. https://www.researchgate.net/publication/318960167_Translation_as_sociolinguistic_activity 6. Exploring Language Variation Across Europe (ACL Anthology) Аналіз мовної варіативності з позицій сучасної соціолінгвістики (корисно для перекладу). https://www.aclweb.org/anthology/L16-1477.pdf 7. Соціолінгвістика (електронні навчальні матеріали українських ЗВО) Теоретичні основи соціолінгвістики українською мовою (DSpace-репозитарій). https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5276 8. Conveying Sociolects in Translation (наукова стаття) Практичні підходи до відтворення соціолектів у перекладі. https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/1260
<p>Методи навчання та форми поточного контролю</p>	<p>Методи навчання та форми поточного контролю, порядок накопичення балів визначені у робочій програмі та навчально-методичних матеріалах навчальної дисципліни «соціолінгвістичні проблеми в аспекті перекладу» (розміщені у бібліотеці університету http://elibrary.univer.km.ua/index.php)</p> <p><i>Типи навчальних лекцій:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - традиційні (зміст матеріалу дається в готовому для запам'ятовування вигляді); - проблемні (аналізується певна наукова або практична проблема); - розмовні (грунтується на переплетенні розмовних фрагментів лекції з відповідями слухачів або виконанням ними певних теоретичних чи практичних завдань). <p>Під час лекційних занять застосовуються також слайдові презентації. Під час <i>семінарських/практичних</i> занять застосовуються такі навчання:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - традиційний усний виклад змісту теми; - дискусійне обговорення проблемних питань; - вирішення ситуаційних завдань та кейсів; - аналіз автентичних текстів; - практичні вправи, творчі індивідуальні та групові завдання; - активні та інтерактивні методи навчання; - перегляд та обговорення англомовних фільмів / серіалів; - рольові ігри; - створення презентацій та проєктів; - написання есе на запропоновану тему; - використання інтернет-ресурсів, відео- та аудіоматеріалів; - асоціативні та візуальні засоби: використання майнд-меп, схем, картинок для систематизації та уявлення інформації. <p><i>Поточний контроль</i> знань студента проводиться у таких формах:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усне або електронне опитування у формі різних тестів; - експрес-опитування; - групові або командні завдання: робота над кейсами та проблемними ситуаціями - оцінюється результат, участь у дискусії та аргументація рішень; - міні-дослідження: підготовка коротких доповідей або досліджень на запропоновану тему; - презентації та мультимедійні проєкти (оцінюється зміст, наочність та усний виступ); - есе та творчі письмові завдання (написання аналітичних або рефлексивних робіт дає можливість перевірити уміння структурувати думку англійською мовою та критичне мислення); - захист проєктів (презентація та обґрунтування дослідницьких або творчих робіт студентів).
<p>Політика щодо дедлайнів та перекладання</p>	<p>Здобуття балів за пропущені практичні заняття відбувається у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (у новій редакції), затверджене рішенням вченої ради університету від 29.08.2025 р., протокол № 1, введене в дію наказом від 29.08.2025 р. № 523/25 (https://surl.lu/cbsagn).</p> <p>Завдання та формат виконання визначені у робочій програмі та навчально-методичних матеріалах навчальної дисципліни «Соціолінгвістичні проблеми в аспекті перекладу» (розміщені в електронній бібліотеці університету (http://elibrary.univer.km.ua/index.php)).</p> <p>Форми перекладання семінарських/практичних занять: усне опитування, виконання тестових завдань, виконання практичних завдань.</p>
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Питання для <i>підсумкового контролю</i> наведені у навчально-методичних матеріалах дисципліни «Соціолінгвістичні проблеми в аспекті перекладу» та в електронній бібліотеці університету (http://elibrary.univer.km.ua/index.php).</p> <p><i>Підсумковий семестровий контроль</i> проводиться у формі тесту, що складається з 40 завдань закритого та/або напіввідкритого типу.</p> <p>Тестові завдання спрямовані на перевірку:</p> <ul style="list-style-type: none"> - базових понять і категорій соціолінгвістики; - типів мовних варіантів (соціолект, діалект, ідіолект, регістр тощо); - взаємодії мови, культури й суспільства в перекладацькому аспекті; - соціально та культурно маркованих мовних одиниць; - перекладацьких стратегій відтворення соціолінгвістичних особливостей тексту. <p>Оцінювання: 1 бал за кожну правильну відповідь.</p>

<p>Критерії оцінювання</p>	<p>Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (у новій редакції), затверджене рішенням вченої ради університету від 29.08.2025 р., протокол № 1, введене в дію наказом від 29.08.2025 р. № 523/25 (https://surl.lu/cbsagn).</p> <p>Положення про систему рейтингового оцінювання результатів освітньої діяльності здобувачів вищої освіти у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (в редакції рішення вченої ради ХУУП імені Леоніда Юзькова від 27 червня 2024 року, протокол №17, уведене в дію наказом від 27 червня 2024 року № 449/24) (https://surl.li/dghjcz)</p>
<p>Порядок отримання додаткових балів</p>	<p>Студент може отримати додаткові бали за участь у: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Foreign Languages in Use: Academic and Professional Aspects» за тематикою, пов'язаною з навчальною дисципліною, у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу, діяльності студентського наукового гуртка «Лінгвокраїнознавчі та літературознавчі студії».</p>
<p>Політика академічної доброчесності</p>	<p>Розділ «Академічна доброчесність» на сайті Університету (https://www.univer.km.ua/index.php/pro-universitytet/akademichna-dobrochesnist).</p>
<p>Політика врегулювання конфліктів</p>	<p>Етичний кодекс Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, затверджений рішенням вченої ради університету 27 травня 2020 року, протокол № 9, введений в дію наказом від 27.05.2020 р. № 201/20 (https://surl.li/oipjvl)</p>
<p>Політика щодо інших питань</p>	<p>Можливе дистанційне вивчення дисципліни «Соціолінгвістичні проблеми в аспекті перекладу» із застосуванням сучасних інтернет-технологій.</p>
<p>Зворотній зв'язок</p>	<p>Під час аудиторних занять, консультацій. За допомогою анкетування після завершення вивчення навчальної дисципліни, регулярних анкетувань здобувачів вищої освіти, що проводяться в університеті.</p>

Обліковий обсяг
0,36 ум. др. арк.